

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/1

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 1

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2008

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali matano.
2. Jibu maswali yote
3. Kila swali lina alama 20

maktaba.tetea.org

1. Chagua jibu sahihi katika maswali (i) – (x) kisha andike herufi yake katika kijitabu chako cha kujibia.

(i) Katika istilahi ya Kiislamu neno Sunnah lina maana ya:

- A. Kitu kidogo Muislamu anachofanyia mwenyezake.
- B. Jambo la hiyari alilofanya Mtume (s.a.w).
- C. Matendo ya Mtume (s.a.w) ya lazima.
- D. Mwenendo na mafunzo ya Mtume (s.a.w).
- E. Simulizi (mapokeo) ya Mtume (s.a.w).

Jibu: D

Sababu: Sunnah inahusiana na mwenendo na mafunzo ya Mtume Muhammad (s.a.w) ambayo ni msingi wa maisha ya Kiislamu, yakifuatwa baada ya Qur'an.

(ii) "Na anachokupeni mtume basi pokeni na anachokukatazeni jiepusheni nacho" (59:7). Kwa mujibu wa aya hii umuhimu wa kumfuata Mtume (s.a.w) unaelezewa kama ifuatavyo:

- A. Ni agizo la Mwenyezi Mungu.
- B. Ni miongoni mwa sifa za waja wema.
- C. Ndiyo maana ya kumtukuza Mwenyezi Mungu.
- D. Mtume ndiye kigezo chetu.
- E. Kumfuata Mtume ni sababu ya kuishi sawa zetu.

Jibu: A

Sababu: Aya hii ni amri ya Mwenyezi Mungu inayowataka Waislamu kuifuata Sunnah ya Mtume kama sehemu ya utekelezaji wa dini yao.

(iii) Miongoni mwa sababu zilizoongeza msukumo wa hitaji la kukusanya Hadith ni:

- A. Kuzuka Mtume wa uongo.
- B. Kuwepo mashindano ya kuhifadhi Hadith.
- C. Hitajio la kupata rai za maswahaba na makhalifa wema.
- D. Kupambana kwa uadui dhidi ya Uislamu.
- E. Hitajio la kufuata Sunnah ya Mtume (s.a.w) kutatua matatizo.

Jibu: A

Sababu: Kuzuka kwa watu waliodai kuwa ni Mitume wa uongo kulihamasisha juhudi za kukusanya Hadith ili kuhakikisha usahihi wa mafundisho ya Mtume halisi.

(iv) Uandishi wa Hadith ulisimamiwa na kufikia kilele wakati wa:

- A. Mtume (s.a.w).
- B. Khalifa Abubakar.
- C. Umar bin Abdul Aziz.
- D. Malik.
- E. Tabi Tabiini.

Jibu: C

Sababu: Khalifa Umar bin Abdul Aziz aliagiza rasmi kukusanywa na kuandikwa Hadith ili kuzilinda dhidi ya upotoshaji.

(v) Aina kuu mbili za Hadith ni:

- A. Sahihi na Hadith dhaifu.
- B. Mutawatir na Hadith Qudsiyy.
- C. Za uongo na Hadith Qudsiyy.
- D. Nabawiyy na Hadith Hassan.
- E. Ahad na Hadith al Mash-hur.

Jibu: B

Sababu: Hadith Mutawatir ni zile zilizopokelewa na watu wengi na haziwezi kupotoshwa, wakati Hadith Qudsiyy ni maneno ya Mwenyezi Mungu yaliyopokelewa kupitia Mtume (s.a.w).

(vi) Kwanini vitabu sita mashuhuri vya Hadith vimeitwa Sahih Sitta?

- A. Vimeandikwa na waandishi waliosafiri masafa marefu kukusanya Hadith.
- B. Waandishi wa vitabu hivyo walijitahidi kutekeleza Uislamu.
- C. Waandishi wa vitabu hivi waliishi kipindi cha Tabi Tabiini.
- D. Waandishi wa vitabu hivi walifanya rejea kwenye kitabu mashuhuri cha Imam Malik.
- E. Waandishi wa vitabu hivyo walihakiki Hadith kabla ya kuziandika.

Jibu: E

Sababu: Vitabu hivi vinajulikana kama Sahih Sitta kwa sababu waandishi wake walihakikisha kuwa Hadith zilizomo ndani yake ni sahihi kwa kutumia kanuni madhubuti za uchambuzi wa wapokezi na muktadha.

(vii) Miongoni mwa vigezo vilivyotumika kupima usahihi wa Hadith ni:

- A. Hadith ipatikane katika kitabu cha Bukhari.
- B. Matn ya Hadith isipinge na Qur'an.
- C. Hadith iwe na Riwaya zaidi ya moja.
- D. Hadith iwe na isnad na matn.
- E. Kupatikana Hadith nyingine inayofanana nayo.

Jibu: B

Sababu: Hadith sahihi lazima isiwe kinyume na mafundisho ya Qur'an, kwani Qur'an ni chanzo kikuu cha sheria za Kiislamu.

(viii) Miongoni mwa sababu za kupatikana Hadith za uongo katika karne ya kwanza na ya pili Hijriyyah ni:

- A. Fitna ya kugombea ukhalifa.
- B. Kukosekana kwa muhadhithin.
- C. Hapakuwa na sayansi ya uchambuzi wa Hadith.
- D. Uandishi wa Hadith ulikuwa katika kiwango kidogo.

E. Hadith hazina adhabu ya kulindwa na Mwenyezi Mungu.

Jibu: A

Sababu: Fitna ya kugombea ukhalifa ilisababisha makundi mbalimbali ya Waislamu kubuni Hadith za uongo ili kuunga mkono hoja zao.

(ix) Kitabu cha Hadith cha Malik Ibn Anas na kile cha Hazrat Ali ni:

- A. Alqadtadaya na Al-Muwatta.
- B. Al-Muwatta na Al-Nawawi.
- C. Alqadtadaya na Sunan ya Abu Dawd.
- D. Sahih Bukhari na Muslim.
- E. Alqadtadaya na Sahih Bukhari.

Jibu: B

Sababu: Al-Muwatta ni kitabu cha Hadith kilichoandikwa na Imam Malik, na Al-Nawawi ni mkusanyiko maarufu wa Hadith za sheria za Kiislamu.

(x) Maana ya Riwaya ni:

- A. Isnad ya Hadith moja pamoja na matn yake.
- B. Matn ya Hadith Mutawatir yenye isnad iliyo kamilika.
- C. Isnad pamoja na matn zote zilizo sahihi.
- D. Matn moja inayohadithiwa na Isnad zaidi ya moja.
- E. Hadith mashuhuri iliyopokelewa na Bukhari na Muslim.

Jibu: A

Sababu: Riwaya inahusisha isnad (mlolongo wa wapokezi) na matn (maudhui ya Hadith) kama sehemu moja ya hadithi.

2. Chagua kutoka Orodha B kifungu cha maneno kinachowiana na kifungu cha maneno kutoka Orodha A. Vifungu kutoka Orodha B vinaweza kutumika zaidi ya mara moja. Kwa mfano, orodha A kifungu cha Orodha B kinawiana na kifungu (a) cha Orodha B. Jibu ni (i) – (x).

ORODHA A:

- (i) "Soma kwa jina la Mola wako aliyeumba... na Mola wako ni Karimu sana" (96:1-3).
- (ii) "Na lau tungeteremsha maandishi katika karatasi na wakayagusa kwa mikono yao, bila shaka waliokufuru wangesema: Haya si chochote bali ni uchawi dhahiri" (6:7).
- (iii) "Wala hasemi kwa matamanio (yake). Hayakuwa haya (anayo yasema) ila ni Wahyi uliofunuliwa kwake" (53:3-4).
- (iv) "Itakapofika nusura ya Mwenyezi Mungu na kushinda... Basi hapo mtakaseni Mwenyezi Mungu pamoja na kumsifu, mumwombe maghfirah, hakika yeye ndiye apokeaye toba" (110:1-3).
- (v) "Je, Hakukukuta yatima akakupa makazi? Na hakukukuta hukuongoza njia, akakuongoza?" (93:6-7).
- (vi) "Uteremsho wa kitabu (hiki) umetoka kwa Mwenyezi Mungu, mwenye nguvu, mwenye hikima" (45:2).
- (vii) "Tuongoze njia iliyonyooka" (1:6).

(viii) "Na mwenye kutenda uovu au akajidhulumu nafsi yake kisha akaomba maghfirah kwa Mwenyezi Mungu, atamkuta Mwenyezi Mungu ni Mwenye kughufuria na Mwenye kurehemu" (4:110).

(ix) "Na ukiwaambia katika (hawa) waliomo ulimwenguni watakupoteza na njia ya Mwenyezi Mungu. Hawaifuati ila dhana tu, na hawakawa ila ni wenye kuzua (tu basi)" (6:116).

(x) "Lakini makafiri walisema (hayo anayosimulia) ni ndoto zilizovurugika bali ameyabuni mwenyewe..." (21:5).

ORODHA B:

(a) Amri ya kwanza aliyopewa Mtume (s.a.w) ni kutafuta elimu kwa ajili ya Allah.

(b) Udhaifu wa madai ya makafiri dhidi ya Qur'an.

(c) "Ni juu ya Mwenyezi Mungu kuongoza njia iliyosawa" (16:9).

(d) Qur'an ni ufunuo kutoka kwa Mwenyezi Mungu.

(e) Ushindi hutoka kwa Mwenyezi Mungu, hivyo Mja amshukuru yeye na kumuomba msamaha.

(f) Mwenyezi Mungu husamehe waja wake kila wanapojirekebisha kwa kweli kikwelikweli.

Majibu:

(i) (a)

(ii) (b)

(iii) (d)

(iv) (e)

(v) (a)

(vi) (d)

(vii) (c)

(viii) (f)

(ix) (b)

(x) (b)

3. Panga vipengele vya (b), (c) na (d) katika mtiririko wenye kuleta mantiki. Andika herufi na namba tu zinazoashiria katika kijitabu chako cha kujibia.

(a) Tafsiri ya Suratul-Ikhlās:

(i) Hakuzaa wala hakuzaliwa.

(ii) Mwenyezi Mungu (tu) ndiye anayestahiki kusudiwa.

(iii) Sema: yeye ni Mwenyezi Mungu mmoja (tu).

(iv) Wala hana anayefanana naye hata mmoja.

Majibu: (a) (iii), (ii), (i), (iv).

(b) Dini inayoridhiwa na Mwenyezi Mungu ni Uislamu kama Qur'an inavyosisitiza:

(i) "Bila shaka Dini (ya haki) mbele ya Mwenyezi Mungu ni Uislamu..." (3:19).

(ii) Dini ni mfumo wa maisha unaoonyesha njia ya kuendesha maisha ya kila siku ya kibinafsi na ya kijamii.

(iii) Uislamu ndio dini pekee inayomletea mwanadamu faraja kwa sababu imetoka kwa Mwenyezi Mungu aliye mjuzi na mwenye hekima.

(iv) Kwa hiyo, dini isiyokuwa ya Mwenyezi Mungu haikubaliki kwa kuwa humuelekeza mwanadamu kwenye maovu yasiyompendeza Mwenyezi Mungu.

Majibu: (b) (i), (ii), (iii), (iv).

(c) Katika Uislamu Imani ni suala la kutimia akili na kudadisi:

(i) Kumnakusha Mwenyezi Mungu kunakwamisha sambamba na kukanusha kuwepo kwa siku ya malipo.

(ii) Pamoja na miujiza waliyoonisha Mitume, kuna ishara nyingi mbalimbali zinazothibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu.

(iii) Umbo la mbingu na ardhi, nafsi ya mwanadamu na historia ya maisha ni miongoni mwa alama za kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu.

Majibu: (c) (ii), (iii), (i).

(d) Nguzo za imani zimetajwa katika Qur'an:

(i) "Na mwenye kumkufuru Mwenyezi Mungu na Malaika wake na vitabu vyake na mitume wake na siku ya mwisho, basi bila shaka amepotea upotofu ulio mbali na haki." (4:136).

(ii) Uislamu umejengwa juu ya nguzo za Imani.

(iii) Imani isiyoingizwa katika matendo ya maisha ya kila siku haikubaliki kama inavyosisitizwa katika Qur'an.

(iv) "Hivyo, imani ya kweli imeelezwa na Mwenyezi Mungu: 'Wenye kuamini kweli kweli ni wale waliomuamini Mwenyezi Mungu na Mtume wake, kisha wakawa hawana shaka, na wakapigania dini ya Mwenyezi Mungu kwa mali zao na nafsi zao. Hao ndio wenye kuamini kweli kweli.'" (49:15).

Majibu: (d) (i), (ii), (iii), (iv).

Sehemu D: Fiqh

4. Jibu kwa ufupi kwa kujaza nafasi zilizo wazi katika swali la (i) – (xv).

(i) "Silkwambwa majini na watu ila wapate kuniabudu" (51:56).

(ii) Lengo la ujumla la aya hii maana ya "kumuabudu Mwenyezi Mungu" ni kufanya matendo yote kwa kumkusudia Yeye.

(iii) Kusadikisha Allah (s.w) na Mtume Muhammad (s.a.w) katika shahada ni kuahidi kutii sheria za Mwenyezi Mungu.

(iv) Tafsiri ya aya inayobainisha lengo la kusimamisha swala ni "Hakika swala inamzuia mtu na mambo maovu na machafu."

(v) Ambapo Sijdatus-Sahau hufanyika ili kufidia kosa lolote lililotokea wakati wa swala.

(vi) Sijda-Tilawat hufanyika baada ya kusoma aya zinazohusu sijdah.

(vii) "Chukua sadaka (zakat) katika mali zao uwatakase kwaazo." (9:103).

(viii) Lengo la zakat ni kutakasa nafsi ya mtoaji na mali yake, pamoja na kusaidia jamii.

(ix) Tafsiri ya aya ya Qur'an inayobainisha lengo la swaumu ni "Enyi mlioamini mmeandikiwa kufunga kama ilivyoandikwa kwa waliokuwa kabla yenu ili mpate uchaji Mungu."

- (x) Matendo ya Hija yanayotayarisha Muislamu ni kuondoa uchafu wa kiroho na kuimarisha uchaji wa Mwenyezi Mungu.
- (xi) Aina kuu mbili za talaka ni talaka Raji'i na talaka Ba'in.
- (xii) Kiwango cha Mahari ni mali yoyote ambayo maharusi hukubaliana kabla ya ndoa.
- (xiii) Sheria ya Kiislamu imegawanya makosa katika makundi yafuatayo: Makosa ya Hudud na Makosa ya Qisas.
- (xiv) Kwa mujibu wa Qur'an (2:257), mfumo wa haki unamlinda mnyonge dhidi ya dhulma.

5. Chagua neno au kifungu cha maneno (i)–(xxxii) ili ukamilishe kauli (a–p) kwa usahihi.

Maneno au vifungu vya maneno:

- (i) Udongo
- (ii) Asili
- (iii) Kimafunzo
- (iv) Ibilisi
- (v) Nuhu (a.s)
- (vi) Nasra
- (vii) Majini
- (viii) Siri
- (ix) Ubadhirifu
- (x) Uwazi
- (xi) Kumlaghai
- (xii) Kujenga Msikiti
- (xiii) Arafat
- (xiv) Mayahudi
- (xv) Fat-hu-Makka
- (xvi) Kuunda Ummah
- (xvii) Madinah
- (xviii) Wanafiki
- (xix) Tabuk
- (xx) BAKWATA
- (xxi) Kumbukumbu
- (xxii) Mwezi 9 Dhul-Hijja
- (xxiii) Uthman bin Affan (r.a)
- (xxiv) A.A. Maududi
- (xxv) Ali bin Abi Twalib (r.a)
- (xxvi) Hassan al-Bannah
- (xxvii) Kupigania Uhuru
- (xxviii) E.A.M.W.S
- (xxix) Kielimu
- (xxx) Miaka 950
- (xxxi) Subira
- (xxxii) Kii-l-hamu

Majibu ya kauli:

- (a) Adam (a.s) ameumbwa kutokana na udongo na mkewe ameumbwa kutoka asili hiyo hiyo.
- (b) Adui mkuu wa kwanza kwa binadamu ni Ibilisi ambaye ni katika kizazi cha majini.
- (c) Nasra ni jina la sanamu lililoabudiwa na watu wa Nabii Nuhu (a.s).
- (d) Nabii Nuhu (a.s) ni kigezo cha subira katika kulingania Uislamu. Alingania watu wake kwa miaka 950 bila kukata tamaa.
- (e) Mtume (s.a.w) aliandaliwa kimafunzo kabla ya kupewa Utume na akaendelea kuandaliwa mara tatu baada ya kupewa Utume.
- (f) Katika miaka mitatu ya mwanzoni Mtume (s.a.w) alilingania kwa siri, kisha akahamia kulingania kwa uwazi.
- (g) Kutaka fat-hu-Makka Mtume (s.a.w) na Waislamu walikubaliana na maadui wakati wa Mkataba wa Hudaibiyya.
- (h) Hijra ya Madinah ilikuwa kwa Waislamu wote, huku Hijra ya Abyssinia ilikuwa kwa baadhi ya Waislamu waliokimbia mateso.
- (i) Kumbukumbu na msingi aliyoyafanya Mtume (s.a.w) katika kuanzisha Dola ya Kiislamu Madinah ni kuunda Ummah na kujenga msikiti.
- (j) Waliobaki dhahiri ya Dola ya Kiislamu Madinah walikuwa Wanafiki na Mayahudi waliokuwa na mkataba wa amani na Waislamu.
- (k) Fat-hu-Makka ni tukio kubwa katika historia ya Kiislamu lililokuwa la ushindi wa amani bila vita.
- (l) Hotuba ya kuaga aliitoa Mtume (s.a.w) katika mji wa Arafat.
- (m) Baada ya kustaafu Mtume (s.a.w) uongozi wa Dola ya Kiislamu ulienda vizuri mpaka zama za Uthman bin Affan (r.a), ambapo alikabiliwa na matatizo makubwa kutoka kwa maadui.
- (n) Harakati za kuhuisha Uislamu za akina Hassan al-Bannah wa Misri na A.A. Maududi wa Pakistani katika karne ya 20 A.D zilitia moyo wa mabadiliko kwa Waislamu.
- (o) Waislamu wa Tanganyika walikuwa mstari wa mbele katika kupigania uhuru, wakijitolea kupitia vyombo kama BAKWATA.
- (p) Baada ya Uhuru Waislamu walianzisha vyombo vya kidini kama E.A.M.W.S ambavyo vililhamasisha mshikamano wa Waislamu katika ukanda wa Afrika Mashariki.

